

Stan zachowania stanowiska mchów z rodzaju parzęchlin *Meesia* nad Toporowym Stawem Wyżnim w Tatrzańskim Parku Narodowym

The preservation state of the sites with mosses of the *Meesia* genus on the Toporowy Staw Wyżni tarn in the Tatra National Park

ADAM STEBEL¹, JOANNA PERZANOWSKA²

¹ Katedra i Zakład Botaniki Farmaceutycznej i Zielarstwa
Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach
41–200 Sosnowiec, ul. Ostrogórska 30
e-mail: astebel@sum.edu.pl

² Instytut Ochrony Przyrody PAN
31–120 Kraków, al. Mickiewicza 33
e-mail: perzanowska@iop.krakow.pl

Słowa kluczowe: *Meesia longiseta*, *Meesia triquetra*, mchy, gatunki zagrożone, gatunki chronione, Tatrzański Park Narodowy, Karpaty, Polska.

Praca przedstawia wyniki badań nad stanem zachowania populacji dwóch chronionych i zagrożonych gatunków mchów związanych z roślinnością torfowiskową – parzęchlinu długoszczecinowego *Meesia longiseta* Hedw. i parzęchlinu trójrzędowego *M. triquetra* (Jolycl) Ångstr. – na stanowisku nad Toporowym Stawem Wyżnim w Tatrach. Kontrola stanowiska w 2009 roku potwierdziła występowanie parzęchlinu trójrzędowego, nie odnaleziono natomiast parzęchlinu długoszczecinowego. Było to jedyne miejsce występowania tego mchu w Karpatach i jedyne odnalezione w Polsce w II połowie XX wieku. Nie wiadomo dokładnie, co mogło przyczynić się do wyginięcia parzęchlinu długoszczecinowego. Prawdopodobnie była to zmiana parametrów fizykochemicznych siedliska, zmiany sukcesyjne na torfowisku lub wzrost ocienienia przez otaczający torfowisko bór świerkowy. Również populacja parzęchlinu trójrzędowego zmniejszyła znacznie areal swojego występowania. Wydaje się, że omawiany gatunek ustępuje przede wszystkim wskutek sukcesji. Ochrona stanowiska powinna mieć charakter czynny. Postuluje się wykonywanie takich zabiegów, jak częściowe odlesianie brzegów stawu i młaki oraz koszenie warstwy roślinności zielnej na torfowisku.

SUMMARY

In Poland, the genus *Meesia* Hedw. comprises 4 species, 3 of which occur in the Carpathians. Two of them, *Meesia longiseta* and *M. triquetra* are extremely rare there, whereas *Meesia uliginiosa* grows quite frequently at higher altitudes in the Tatras. In the middle of the 20th century, the occurrence sites of *Meesia longiseta* and *M. triquetra* were found on the shore of the Toporowy Staw Wyżni, which is an interesting, vanishing tarn surrounded by an extensive zone of bog vegetation. Since that time, there has been no information about the occurrence of these species, except for *M. triquetra* in the mid 1980s. In 2009 field investigations were carried out within the area of Toporowy Staw Wyżni. As a result, two small subpopulations of *M. triquetra* were found. Their phytosociological characteristics are presented in relevés published in the text above. Unfortunately, despite the intensive search in this area, the occurrence site of *Meesia longiseta* was not confirmed. The reason of its disappearance could be a change in physiochemical parameters of the environment, but also succession of the peat-bog surrounding the tarn, or increased shading by the growing *Picea abies* forest. The last parameter could play an important role, because *M. longiseta* is highly heliophilous species. On the other hand, it is possible that the extensive collection of herbarium specimens has influenced the growth of population and resulted in its extinction. After the investigations it seems that the population of *Messia triquetra* is also vanishing in this area. Considering the fact that this relict species is very rare in the Carpathians, the site of *Meesia triquetra* on the shore of the Toporowy Staw Wyżni should be monitored and actively protected. The protection of the site should be implement through partial deforestation of the peat-bog peripheries and mowing of its herb layer.